

Socialmedicinsk tidskrift

Sjuttiosjunde årgången nr 6 2000

Redaktion

Claes-Göran Westrin, redaktör och ansvarig
utgivare

Ann Appelgren, redaktionssekreterare

Socialmedicinsk tidskrifts styrelse

Peter Allebeck, prof i socialmedicin, Göteborg

Kristina Alexanderson, doc i samhällsmed, Linköping

Lars Olov Bygren, prof i socialmedicin, Umeå

Jan Ekholm, prof i medicinsk rehab, Stockholm

Gunnar Grimby, prof i medicinsk rehab, Gbg

Psykiatrisk försäkringsmedicin

Detta temanummer är en första ansats till att utveckla tankar, formulera frågeställningar och sammanställa kunskap inom området psykiatrisk försäkringsmedicin. Området är tidigare mycket dåligt belyst och syftet med temanumret är att stimulera till fortsatt debatt och kunskapsutveckling inom området. Fokus i detta nummer är på sjukskrivning och förtidspensionering inom den allmänna sjukförsäkringen, vilket innebär att problematik vad avser privata försäkringar ej belyses alls.

Begreppet försäkringsmedicin används nu alltmer i olika sammanhang. Det är inget entydigt begrepp och de få definitioner som står att finna i litteraturen är inte tydliga. Ofta fokuseras dock på skärningspunkten mellan medicinsk praktik och olika typer av försäkringar; dvs. de försäkringar vars syfte är att ge ekonomisk kompensation i samband med sjukdom, handikapp, olycksfall eller död. Det kan gälla både privata och offentliga försäkringar. Området är synnerligen brett och konsekvenserna av hur sådana ärenden handläggs är mycket stora, inte bara för individers och familjers ekonomi och livskvalité, utan även för företags,

lokalsamhälles och nationers situation. Handläggning av försäkringsärenden är även en central del av många människors dagliga yrkesverksamhet vilket innebär att kvalitén på det kunskapsunderlag, som de baserar sitt arbete på, får en stor betydelse för grad av arbetstillfredsställelse. Tyvärr är det vetenskapliga kunskapsunderlaget inom detta område ännu så länge mycket begränsat. En omfattande satsning på forskning behövs, och en ökad medvetenhet om detta kan nu skönjas. Bland annat har, på regeringens initiativ, ett nytt Rikscentrum för Försäkringsmedicinsk forskning startat nu

Försäkringsmedicinsk forskning inkluderar studier av aspekter, på olika strukturella nivåer i samhället, som påverkar hur försäkringarna utnyttjas, konsekvenser av att de utnyttjas/inte utnyttjas samt hur båda dessa faktorer och konsekvenserna kan påverkas. Det innebär t.ex. studier av sjukskrivningspraxis, administration av försäkringen, konsekvenser av sjukskrivning för enskilda, den försäkrades strategier, ekonomiska analyser etc., etc. Tvärvetenskaplig forskning, med olika perspektiv, metoder och teorier krävs.

Med denna bakgrund är det slående hur lite forskning som bedrivits inom försäkringsmedicin. Trots den ökning sjukfrånvarokostnaderna haft av statens totala budget de senaste 20 åren är den andel av forskningsmedel som idag går till försäkringsmedicinska projekt försvinnande liten. Detta gäller särskilt forskning inom försäkringspsykiatri. Ändå är psykiska besvär den näst vanligaste orsaken till sjukskrivning och förtidspension. Dessutom ökar andelen personer sjukskrivna med psykiska diagnoser, inte bara i Sverige utan i hela västvärlden. Handläggare inom försäkringskassan, liksom sjukskrivande läkare, både psykiatriker och andra, står ofta inför svåra beslut vad gäller bedömning av arbetsförmåga, behandling och rehabilitering.

Medlemmar i Svenska Psykiatriska Föreningen bad för några år sedan att föreningen skulle lyfta fram försäkringsmedicinska frågor, eftersom många upplevde problem av olika slag i samband med sjukskrivningsärenden. Föreningen ordnade 1997 en workshop angående utveckling av samarbetet mellan försäkringskassorna och psykiatrin. Efter denna tillsatte föreningen en arbetsgrupp för dessa frågor bestående av Sten Lindgren (sammankallande), Erik Bartholdson, Åsa Björkman och Kristina Alexanderson. Arbetsgruppen för försäkringspsykiatriska frågor har sedan dess haft flera möten, samt ordnat seminarier och träffar med olika aktörer inom området. I januari 2000 arrangerades två utbildningsdagar om försäkringspsykiatri i samband med föreningens vårmöte i Göteborg. Utöver psykiatriker inbjöds försäkringsläkare, handläggare inom försäkringskassorna samt forskare inom området. Artiklarna i detta temanummer är baserade på föredrag som hölls under dessa utbildningsdagar.

Detta temanummer är något mer 'spretigt' än andra brukar vara. Några av artiklarna är skrivna av forskare inom området, men de flesta är skrivna av praktiker, inom psykiatri respektive inom försäkringskassan. Det är viktigt att både 'försäkringen' och 'medicinen' kommer till uttryck. De verktyg för bedömning av sjukdom som används inom psykiatri idag, liksom deras konsekvenser för ställningstagande till åtgärd diskuteras i en artikel av *Carlo Perris*. Kort efter att denna artikel blev klar avled Carlo Perris, vilket jag beklagar djupt!

Jag hoppas att detta temanummer kan inspirera till fortsatt diskussion och forskning inom såväl psykiatrisk som annan försäkringsmedicin!

Kristina Alexanderson

Gästredaktör för detta temanummer är Kristina Alexanderson, docent vid avdelningen för Socialmedicin och Folkhälsovetenskap, IHM, Hälsouniversitetet i Linköping och forskare vid Rikscentrum för Försäkringsmedicinsk Forskning (RFF), Försäkringskassan i Östergötland.